



Hạnh phúc gia đình VÀ GÓC NHÌN GIỚI VỀ TÌNH YÊU - HÔN NHÂN

LỜI MỞ ĐẦU

Thưa các bạn đồng nghiệp, các nhà báo!

Sau khi Bản tin đầu tiên của năm thứ 3 được phát hành, chúng tôi đã nhận được rất nhiều phản hồi từ phía cá nhân, tập thể, đặc biệt là từ cơ quan quản lý báo chí và các cấp lãnh đạo đại diện cho các tòa soạn. Dẫu bên cạnh sự đồng tình, chia sẻ, cũng còn đôi chút ý kiến băn khoăn, một vài quan điểm chưa thực thống nhất, song rõ ràng công việc hỗ trợ nâng cao nhạy cảm giới trong truyền thông ở chặng đường mới đang ngày càng được các bạn đồng nghiệp và các nhà báo quan tâm.

Sở dĩ trong mỗi Bản tin hiện nay, chúng tôi chỉ chọn **một tờ báo đại diện cho một loại hình báo chí** để tập trung trao đổi những vấn đề liên quan tới nhạy cảm giới trong truyền thông là bởi trước hết chúng tôi mong muốn được kết nối trực tiếp, chặt chẽ, thường xuyên hơn với các tòa soạn nhằm nâng cao hiệu quả của việc chia sẻ thông tin. Đồng thời, qua đó, đội ngũ những người làm báo sẽ có điều kiện để cùng trau dồi thêm vốn tri thức và kỹ năng tác nghiệp của mình. Có thể cách làm này đôi khi khiến người trong cuộc không mấy dễ chịu vì phải đón nhận sự góp ý, phê bình trực diện, thậm chí có phần gay gắt, chi li. Tuy nhiên, xin khẳng định lại rằng: với thiện ý cùng chung sức, đồng lòng cho mục tiêu phát triển của nền báo chí nước nhà, chúng tôi luôn đứng trên lập trường của những người làm chuyên môn về giới để hỗ trợ các tờ báo nâng cao chất lượng, củng cố uy tín, danh dự của Tòa soạn.

Nối tiếp Bản tin về “sạn giới” trên Dantri.com, Bản tin này xin được cùng các nhà báo trao đổi về một số khía cạnh thể hiện tính nhạy cảm giới trong các bài viết mang chủ đề tình yêu – hôn nhân của **Chuyên san Hạnh phúc gia đình (báo Phụ nữ Việt Nam)**. Hy vọng từ những cứ liệu thực tiễn cụ thể, sinh động của một tờ báo in, Bản tin sẽ những cung cấp cho các quý độc giả những thông tin mới, thiết thực và bổ ích. Chúng tôi mong được đón nhận sự chia sẻ tích cực hơn từ các nhà báo và các bạn đồng nghiệp.

Trân trọng

Nhóm cán bộ CSAGA – Oxfam.

PHẠM VI KHẢO SÁT

Bản tin số 23 chọn **Hạnh phúc gia đình** làm đối tượng khảo sát vì với định kỳ 4 số/ tháng, chuyên san này có nội dung phong phú, đề cập tới nhiều những vấn đề liên quan đến giới và bình đẳng giới. Đồng thời với nhiều chuyên mục được thể hiện sinh động, hấp dẫn, **Hạnh phúc gia đình** hiện đang chiếm được cảm tình của đông đảo các tầng lớp độc giả, đặc biệt là giới trẻ, học sinh, sinh viên.

Các chuyên mục được tập trung khảo sát: Chuyên đề về hạnh phúc gia đình, Tâm sự, Hòm thư bạn gái, Bí mật phòng the, Góc nội trợ, Thông tin, quảng cáo, tư vấn về thuốc....

Trong tháng 6, 7, 8/2011, những chuyên mục này đề cập tương đối thường xuyên tới các vấn đề mang tính nhạy cảm về giới như: *Tình yêu, Tình dục vợ chồng, Sống thử, Ly hôn, Nội trợ, Chăm sóc con cái, Làm đẹp...* Đồng thời khi chuyển tải những vấn đề đó, các nhà báo cũng thường bộc lộ rõ hơn những quan điểm, cách nhìn nhận về giới, về vai trò, vị thế của phụ nữ cũng như nam giới trong xã hội hiện nay.

Để có được những lý giải, cắt nghĩa chính xác, khách quan, trong bản tin này, chúng tôi còn mở rộng quan sát thêm một số tạp chí, chuyên san có những nội dung thông tin hoặc hình thức thể hiện về chủ đề tình yêu, hôn nhân tương tự Hạnh phúc gia đình.

NHẠY CẢM GIỚI TRONG VIỆC CHUYỂN TẢI THÔNG TIN

1. Góc nhìn giới giúp nhìn nhận đầy đủ, chính xác hơn về sự mất mát sau ly hôn

Ly hôn là một trong những vấn đề mang tính xã hội không chỉ báo Hạnh phúc gia đình mà rất nhiều tờ báo gần đây đặc biệt quan tâm. Tuy nhiên để nhìn nhận một cách đầy đủ, chính xác về hậu quả của ly hôn, người làm báo không thể không dựa trên những hiểu biết về giới. Bài viết nhan đề **Không có nỗi đau nào vô ích** đăng trên **Hạnh phúc gia đình (24.6.2011)** phần nào chứng tỏ điều này. Với cách đặt vấn đề mang tính triết luận cùng những cắt nghĩa có phần tinh tế, xác đáng từ góc nhìn giới, bài viết đã ít nhiều đem lại cho công chúng những hiểu biết sâu hơn về những "dư chấn" sau đổ vỡ hôn nhân:

"Dù bất cứ ai, đàn ông hay phụ nữ và dù với bất kỳ lý do gì thì ly hôn cũng đặt dấu chấm hết cho mọi cuộc sống lứa đôi nhiều ước vọng. Người ta quay về với cuộc sống cô đơn, đối diện với những chấn động tâm lý cực mạnh, thậm chí có người mất hết lòng tin vào hạnh phúc gia đình, tuyên bố từ nay không bao giờ kết hôn nữa... Đáng tiếc là hầu như các công trình nghiên cứu sau ly hôn đều tập trung vào phái nữ. Có lẽ bởi người ta cho rằng chỉ có phái yếu thiệt thòi, mất mát nhiều. Vậy còn đàn ông thì sao?"

Quả là như vậy, lâu nay trong chúng ta, không ít người đã lầm tưởng chỉ có người phụ nữ mới thực sự khó khăn khi phải đối diện với những khoảng trống,

sự hẫng hụt sau ly hôn. Còn người nam giới (vốn được coi là hiện thân của sự cứng cỏi, mạnh mẽ), họ sẽ đi qua đổ vỡ một cách nhẹ nhàng. Cách nghĩ này dẫn tới những thiên lệch, thiếu công bằng trong việc cảm thông, chia sẻ từ góc độ giới. Hầu như nỗi buồn hay những uẩn khúc của người đàn ông trong bối cảnh hôn nhân tan vỡ ít được quan tâm hơn so với người phụ nữ. Hoặc nếu có quan tâm, cách nhìn nhận của xã hội cũng vẫn mang đậm tính chất mặc định về vai trò giới (Chẳng hạn khi đàn ông được thương cảm vì cảnh "gà trống nuôi con" hay cảnh "mồ côi vợ..."). Vì thế, việc đưa ra thông điệp giúp công chúng hiểu rõ hơn về những tổn thất sau ly hôn đối với đời sống của cả nam và nữ (dù những tác động ấy "ở đàn ông và đàn bà không giống nhau") là một hướng nhìn tích cực của bài báo. Bởi có nhận thức được đầy đủ như vậy, mỗi người mới có thể tìm được cách thức thích hợp để hỗ trợ hoặc giải quyết những vấn đề của hậu ly hôn.

Cũng trong bài viết này, góc nhìn giới còn giúp thông điệp của bài báo được mở rộng thêm khi giải thích cho những nguyên nhân khiến đàn ông tái hôn sớm sau khi ly hôn:

"Lý do thứ nhất: Đàn ông thường rất kém cỏi trong việc tổ chức cuộc sống riêng, nhất là sau một thời gian dài họ đã có người vợ lo nội trợ. Cho nên đàn ông rất khó làm quen với tình trạng không có vợ. Hiếm thấy người đàn ông nào sống độc thân biết tự mạng lấy một chỗ quần bị tàn thuốc lá làm thùng hay biết hì hục nấu nướng một mình những món ăn cầu kỳ. Đó là chưa kể

đến việc vệ sinh nhà cửa, thu dọn những kìm búa, giấy bút để bừa bãi ra nhà. Cho nên bước vào nơi ở của người đàn ông độc thân, người tinh ý có thể dễ dàng nhận ra ngay...

Lý do thứ hai: là đa số đàn ông phải sống cô đơn trong nghĩa thật nhất của từ này. Bởi vì người phụ nữ sau li hôn thường sống với con, những đàn ông chỉ có một mình. Tình trạng đó rất bất lợi cho họ về tâm lý. Chính vì không có thói quen làm nội trợ nên đàn ông độc thân có nhiều thời giờ nhàn rỗi hơn phụ nữ và chính điều đó làm cho họ buồn hơn” (**Không có nỗi đau nào vô ích, Hạnh phúc gia đình 24.6.2011**)

Có thể thấy cách nhìn nhận ở đây đã bước đầu thể hiện nhạy cảm giới, giúp độc giả nhận ra một thực tế rằng: đối với người đàn ông đã quá quen đón nhận sự lo toan, chăm sóc từ một phía người phụ nữ - vợ mình, họ thường khó duy trì tình trạng độc thân sau ly hôn. Sự thiếu hụt những kỹ năng tổ chức, sắp xếp công việc gia đình (đặc biệt là việc nội trợ) cho chính bản thân dường như càng khiến họ bị rơi vào tình trạng hẫng hụt, cô đơn và trống trải hơn. Bởi vậy, việc sớm tái hôn ở những người đàn ông này chưa hẳn đã đồng nghĩa với việc tìm đến một hạnh phúc mới, một tình yêu đích thực, mà đôi khi chỉ là để giải quyết vấn đề cấp bách trước mắt theo nghĩa đen của việc cần có người “sửa túi nâng khăn”. Và kết quả của những cuộc tái hôn vội vã ấy khó tránh khỏi những nguy cơ tiềm ẩn của sự đổ vỡ, mất mát ...

Tuy nhiên, ở đây có một điều đáng tiếc là bài viết chưa chỉ rõ những nguyên nhân sâu xa khiến người đàn ông trở nên thiếu khả năng tự lập và có phần kém cỏi trong việc tổ chức cuộc sống riêng sau ly hôn. Thực ra bản chất của đàn ông không phải luôn trông chờ người khác chiều chuộng, sắp xếp mọi việc. Thói quen ỷ lại của họ được hình thành và duy trì trong cuộc sống gia đình chủ yếu là do sự chi phối bởi những khuôn mẫu, định kiến về vai trò, vị thế giữa nam giới và phụ nữ, mà xét cho cùng đó chính là tư tưởng bất bình đẳng giới. Chiếc chìa khóa để thay đổi điều này phải bắt đầu từ việc xóa bỏ những quan niệm lạc hậu, cản trở sự phát triển những giá trị đích thực của mỗi giới... Vì vậy, sẽ tốt hơn nếu bài báo giúp công chúng hiểu việc thực hiện bình đẳng giới là cơ sở quan trọng tạo lập nên nền tảng vững chắc cho hạnh phúc gia đình.

Dẫu vậy, bài báo cũng đã phần nào nhấn mạnh được ý nghĩa của sự tỉnh táo để rút ra bài học từ những nỗi đau của hôn nhân đổ vỡ. Thay vì vật vã trong buồn khổ hoặc tìm cách trốn chạy khỏi sự cô đơn, trống

vắng, mỗi người cần dũng cảm đón nhận và vượt qua hoàn cảnh khó khăn một cách vững vàng nhất: “Tôi không nghĩ rằng đó là một bi kịch mà trái lại tôi học được nhiều từ sự từng trải đó. Tôi nghiệm ra rằng không có nỗi đau nào vô ích”. Những trải nghiệm về sự mất mát, thiếu hụt của cuộc sống sau ly hôn có tác dụng như một liều thuốc đắng giúp người ta nhận ra những khiếm khuyết của mình, nhận ra điều cần thay đổi, cần hoàn thiện để tìm được hạnh phúc trọn vẹn. Đây cũng chính là hướng tác động tích cực giúp cho công chúng nhìn nhận và giải quyết đúng đắn hơn đối với những vấn đề ly hôn diễn ra trong thực tế hiện nay.

2. Vun đắp hạnh phúc gia đình là trách nhiệm chung của nam và nữ

“Giáo dục một người con trai là giáo dục một con người, còn giáo dục một cô con gái là giáo dục một gia đình”. Đó là câu danh ngôn chứa đựng nhiều ý nghĩa sâu sa mà tác giả bài **Cái giá của hạnh phúc (Hạnh phúc gia đình 19/8/2011)** đã dùng làm xuất phát điểm để luận bàn về vai trò của người phụ nữ trong gia đình:

“... Vai trò của người phụ nữ là vô cùng quan trọng trong việc nuôi dưỡng những tế bào xã hội. Người phụ nữ mẫu mực, hiểu biết giúp gia đình của họ sống hạnh phúc, lành mạnh, xã hội phát triển bình ổn. Còn ngược lại, khi phái nữ của một cộng đồng có nhận thức quá thấp, nông cạn, lảm lạc, không chỉ đẩy chính họ vào bi kịch mà chất lượng sống của gia đình họ cũng sa sút, hoang loạn, không có tương lai...”

Trong tư cách người đọc, chúng tôi băn khoăn, không hiểu bài báo đang đề cao, tôn vinh vai trò của người phụ nữ hay là sự quy dôn trách nhiệm một cách thiếu công bằng. Bởi lẽ để vun đắp một gia đình hạnh phúc không thể chỉ người phụ nữ đảm nhiệm toàn bộ mà cần có sự tham gia của nam giới. Sẽ hết sức phi lý nếu chúng ta chỉ đòi hỏi một phía người vợ phải nỗ lực vươn tới sự hoàn thiện, mẫu mực, còn người chồng lại chẳng cần cố gắng gì vẫn được quyền nghiêm nhiên hưởng thụ thành quả của hạnh phúc... Thực tế cho thấy, một khi người đàn ông đã mang ý thức phó mặc mọi sự lo toan, vun vén gia đình cho vợ thì người phụ nữ có giỏi giang, chu toàn đến mấy cũng chẳng thể làm nên sự yên ổn như mong muốn cho tổ ấm. Cách diễn giải của bài báo rất dễ khiến công chúng cảm nhận rằng việc để gia đình bất ổn, không hạnh phúc là do người phụ nữ kém cỏi, và muốn cải thiện tình trạng ấy, không ai khác người phụ nữ phải gánh toàn bộ trách nhiệm...

Lẽ ra đây sẽ là bài viết tốt với dụng khuyến cáo về thực trạng một bộ phận trong giới nữ trẻ hiện nay có

những biểu hiện bất cần trong lối sống yêu đương và sinh hoạt tình dục. Đồng thời, có thể công chúng cũng sẽ không suy diễn đi quá xa như vậy nếu cách nhìn nhận của người viết nhạy cảm giới hơn. Rất tiếc vì quá tập trung vào mục tiêu phê phán nên bài viết đã bộc lộ cái nhìn phiến diện, thiếu công bằng đối với phụ nữ. Đặc biệt, với giọng điệu không mấy thiện cảm, bài viết khiến độc giả cảm nhận dường như tất cả những hiện tượng được coi là không chuẩn về văn hóa tình yêu, tình dục hôm nay đều xuất phát từ giới nữ:

“Nhưng đâu chỉ có nữ công nhân, mà ngay cả nữ sinh, sinh viên, một số em cũng sống buông thả, “tận hưởng” thú vui tình dục trong chốc lát để rồi phải trả giá cả đời...”

...“con gái bây giờ ghê gớm, táo bạo thật. Họ chẳng khác nào “kẻ đánh bom liều chết”.

Trên thực tế, không phải không có những cô gái trẻ vì thiếu hiểu biết nên đã sa vào lối sống buông thả, đáng chê trách, nhất là đối với những cặp đôi tự nguyện sống chung trước hôn nhân (còn gọi là sống thử). Tuy nhiên, để xảy ra tình trạng này không phải chỉ do phía các cô gái “dại dột và không biết giữ mình” hoặc do các cô “ghê gớm, táo bạo”. Nếu nhìn nhận một cách công bằng, khách quan, có thể thấy không ít các cô gái vì muốn đẹp lòng người yêu hoặc do bị ép buộc mà phải bất đắc dĩ chấp nhận sống thử để rồi nhanh chóng bị trở thành nạn nhân của lạm dụng tình dục, bị phụ bạc, bỏ rơi. Trong cái gọi là sai lầm của các cô, không thể bỏ qua trách nhiệm của người bạn trai, của gia đình, xã hội. Vì vậy việc bài báo chỉ tập trung sự trách cứ, phê phán phụ nữ, ví các cô gái là những “kẻ đánh bom liều chết” xem ra có phần bất nhẫn (cho dù người viết muốn khai thác nét nghĩa hài hước của cụm từ này). Chúng ta đều biết, tình yêu và hạnh phúc lứa đôi có trở nên bền đẹp hay không là phụ thuộc vào sự vun đắp, tôn tạo từ cả hai phía nam và nữ. Việc nêu ra những khía cạnh tiêu cực của đời sống tình dục trước hôn nhân chỉ tập trung vào một phía như trong bài báo trên đây có nguy cơ củng cố những định kiến và gây thiệt thòi cho phụ nữ. Để tránh cho công chúng những ngộ nhận và những thiên kiến bất lợi cho cả hai giới, chúng tôi mong các nhà báo không nên thể hiện cách nhìn nhận theo xu hướng xét đoán, quy lỗi một chiều như vậy.

Cũng bàn về khía cạnh hạnh phúc gia đình và trách nhiệm của các thành viên, **Hạnh phúc gia đình (29.7.2011)** còn có bài viết dưới tiêu đề Càng ra trái ngọt với những quan niệm được chia sẻ một cách

chân tình: *“chồng sức dài vai rộng nên đứng mũi chịu sào, chăm chỉ làm ăn, kiếm tiền nuôi gia đình. Vợ thì chu toàn việc hậu cần cơm dẻo canh ngọt, chăm sóc chồng con. Các con còn nhỏ thì ngoan ngoãn, vâng lời cha mẹ, chăm chỉ học hành.... Nếu ai ai cũng chu toàn bổn phận của mình thì chắc hẳn gia đình sẽ là cây trái ngọt và mọi người đều cùng nhau hái quả hạnh phúc là trong tầm tay”.*

Có lẽ với cách diễn giải này, bài báo sẽ dễ dàng tìm được sự đồng tình của độc giả. Biểu tượng “cây trái ngọt” để hình dung về một gia đình hạnh phúc ở đây thực sự tạo nên ấn tượng tích cực, khích lệ mỗi người nỗ lực hơn trong việc vun đắp tổ ấm của mình. Song nếu ngẫm kỹ, chúng ta không khỏi “chột dạ” khi toàn bộ các ý phân tích trong bài vẫn mang dáng dấp một sự mặc định cố hữu, ấy là: *nam giới đóng vai trò làm trụ cột gia đình, đứng mũi chịu sào, lo kiếm tiền....* Còn nữ giới vẫn chỉ cần chu toàn với *bổn phận hậu cần cơm dẻo canh ngọt, chăm sóc chồng con.* Thậm chí vai trò, trách nhiệm của mỗi thành viên trong nhà còn được phân định rạch ròi:

“.. Hạnh phúc là khi mọi người biết được giới hạn và trách nhiệm của mình. Trách nhiệm của người chồng là làm trụ cột trong gia đình, trách nhiệm của người vợ là chăm sóc chồng con, lo lắng hậu cần trong gia đình”

Lại phải một lần nữa chúng tôi cảm thấy tiếc vì những thông điệp tốt mà bài báo đặt ra đã không tới đích. Lẽ ra công chúng hiểu được rằng để chung tay xây dựng hạnh phúc gia đình, mỗi thành viên (nam cũng như nữ) cần tự nguyện tham gia, đóng góp với tất cả năng lực, thể mạnh của mình. Việc mặc định công việc gia đình theo những khuôn mẫu giới sẽ hạn chế khả năng phát huy giá trị của mỗi cá nhân, gây những áp lực không đáng có về vai trò giới. Nếu nhạy cảm hơn, chắc hẳn nhà báo sẽ không vướng vào cách lý giải theo kiểu gán nhãn giới, trói buộc nam và nữ trong các vai trò truyền thống như vậy. Chúng ta đang đẩy mạnh truyền thông xóa bỏ những tư tưởng lạc hậu, cản trở bình đẳng giới, mong rằng những cách viết trên đây sẽ sớm được khắc phục.

3. Nên công bằng giới khi nhìn nhận về quyền tình dục trong hôn nhân

Có lẽ vấn đề bình đẳng giới về quyền tình dục đã được bàn đến khá nhiều trên các diễn đàn gần đây cũng như trong một số bản tin mà chúng tôi biên soạn. Vì vậy, khi gặp bài viết với nhan đề **Lừa nong** đăng trên **Hạnh phúc gia đình ngày 19.8.2011**, nhóm quan sát không khỏi băn khoăn. Xin được trích nguyên văn một số lời diễn giải của bài báo để chia sẻ cùng các quý độc giả:

...“Gia đình là tổ ấm, là nơi trú ẩn, là nơi tránh bão, tránh mưa, vì thế mà gia đình là đặc ân hạnh phúc đầu tiên cũng như cuối cùng của con người....nhưng gia đình vô cùng quan trọng đó hết thảy lại tan nát chỉ vì lý do tình dục. Nhìn thẳng vào sự thật này, có nước như Malaysia mới đây, có câu lạc bộ mở ra, kêu gọi chị em học cách yêu để làm sao giữ được chồng mình, bằng những kỹ năng ân ái, tình dục... tất nhiên, đã có ý kiến phê bình đây là cách đi giật lùi của nữ quyền, song nhìn thực tế theo một cách khác, người ta thấy rõ, ở nhiều nơi, khi phụ nữ thiếu kỹ năng cũng như quan tâm đến tình ái, sẽ khiến các ông chồng chán nản, nảy sinh tư tưởng đi tìm của lạ, tìm ai đó để thay thế, “có mới nới cũ”...

...“Trong gia đình, khi vợ - chồng còn mặn nồng chăn gối, thì mọi thứ vận hành êm ru, cơm dẻo canh ngọt. Nhưng một khi quyền lợi tình dục bị sút mẻ, bị “cân thiếu” thì dường như gia đình bị xô vào song gió chòng chành. Vì thế vai trò của các cô vợ thật là nặng nề khi phải đảm đương gìn giữ cùng lúc mấy thứ quyền lợi cho chồng, nào

cơm dẻo canh ngọt, nào chăn gối phải lên “cơn sốt”

...“Nhưng dù sao chị em cũng nên nhớ một điều tình dục là quyền lợi gia đình của mỗi ông chồng, đừng lãng quên và bỏ đói chàng mất suất. Và tuổi càng cao thì thử thách càng mạnh, một khi vai trò chu cấp ái tình giảm thì rủi ro mất chàng càng lớn hay “sức bền” gia đình càng giảm. Còn các anh chồng cũng nên nhớ cho, nếu đi đến đâu cũng tham lam từ A đến Z, vương vãi gửi tình ái dọc đường, thì các cô vợ sẽ chẳng còn yêu như trước được.”

Có vẻ như ở đây quan điểm của người viết cho rằng trách nhiệm làm phong phú đời sống tình dục của vợ chồng là thuộc về người phụ nữ. Họ cần phải học kỹ năng làm tình để khiến đức ông chồng hài lòng. Người vợ phải phục vụ nhu cầu tình dục của chồng một cách tận tụy, phải “đảm đương gìn giữ cùng lúc mấy thứ quyền lợi cho chồng”...Liệu có gì bất công không khi đòi hỏi sự quan tâm, đáp ứng tình dục một chiều như vậy?

“Quyền con người của phụ nữ bao gồm quyền kiểm soát một cách tự do, có trách nhiệm về những vấn đề có liên quan đến đời sống tình dục của họ, bao gồm sức khỏe sinh sản và sức khỏe tình dục, quyền không bị ép buộc, phân biệt đối xử và bạo lực. Các mối quan hệ bình đẳng giữa phụ nữ và nam giới trong các vấn đề quan hệ tình dục và sinh sản, bao gồm sự tôn trọng đầy đủ tính độc lập của mỗi người, yêu cầu tôn trọng lẫn nhau, sự đồng ý và chia sẻ trách nhiệm về hành vi tình dục và những hậu quả của nó”...

Chương trình hành động của Hội nghị Phụ nữ thế giới lần thứ 4, Liên hiệp quốc, Bắc Kinh 1995, đoạn 95

Chúng ta không phủ nhận rằng tình dục là yếu tố đóng vai trò quan trọng trong đời sống hôn nhân vợ chồng. Một số nhà nghiên cứu từng khẳng định tình dục quyết định tới hơn 50% hạnh phúc gia đình. Song, để có một đời sống tình dục tốt đẹp, đúng nghĩa với sứ mạng gắn kết và duy trì tình yêu đôi lứa không thể chỉ trông đợi từ một phía người phụ nữ. Việc quan tâm đổi mới và thỏa mãn nhu cầu của đời sống tình dục lứa đôi là một nguyện vọng chính đáng, trong đó nam hay nữ đều có vai trò, nghĩa vụ như nhau. Cách viết của bài báo vô tình “bật đèn xanh” để nam giới có cơ đòi quyền được đáp ứng, được hưởng thụ, còn người phụ nữ luôn phải chịu hàng loạt áp lực khi không thể “chiều” theo mọi nhu cầu tình dục của chồng. Sẽ ra sao nếu công chúng đọc giả, nhất là nam giới trẻ coi những “gợi ý, mách nước” trong bài báo như một thứ cầm nang để ứng dụng vào cuộc sống gia đình?

Một số nghiên cứu về bạo lực tình dục mới đây¹ đã cho thấy sự ngộ nhận về quyền tình dục đối với nam và nữ là một trong những nguyên nhân dẫn tới tình trạng gia tăng và mức độ ngày càng trầm trọng của hình thức bạo lực này. Vì vậy, để nâng cao nhận thức về bình đẳng giới, từng bước đẩy lùi bạo lực đối với phụ nữ, những bài viết có chủ đề nhạy cảm như trên đây, chúng ta nên cẩn trọng hơn. Chúng tôi hiểu thiện ý của bài viết là mong muốn khuyến cáo về hiện trạng các cặp vợ chồng thiếu kỹ năng ứng xử trong đời sống tình dục (đây được coi là một trong những nguy cơ tác động trực tiếp tới sự rạn nứt, tan vỡ hôn nhân, hạnh phúc gia đình). Tuy nhiên, nếu người viết xuất phát từ góc nhìn chuẩn xác hơn về giới, bài báo sẽ tránh được những cảm quan thiên lệch và “kế sách giữ cho lửa nồng” được đưa ra sẽ

1 ISDS-CSAGA_ActionAid_ Báo cáo Bạo lực tình dục và Nguy cơ nhiễm HIV – Nhận thức của cộng đồng, 2009

có sức thuyết phục, trở nên hữu ích hơn đối với công chúng.

4. Tránh tạo cảm giác thiên vị giới trong sự quan tâm tới phụ nữ

• Các tâm điểm thông tin nên hướng tới cả nam và nữ

Bàn tới khía cạnh này, chúng tôi muốn được bắt đầu từ những cảm giác của độc giả. Có lẽ bất cứ ai cầm tờ **Hạnh phúc gia đình** lên đều cảm thấy dường như phái nữ đang được coi trọng, ưu ái và quan tâm. Nếu bạn mở ngẫu nhiên 10 số Chuyên san ra trước mặt sẽ thấy ngay rằng phụ nữ không chỉ đóng vai trò trung tâm của sự kiện trong các bài viết với những chủ đề khác nhau, mà ở các mục thông tin khác, phụ nữ cũng là đối tượng được hướng tới nhiều hơn. Thậm chí chỉ cần lướt qua các tiêu đề, chúng ta cũng có thể cảm nhận được điều đó, chẳng hạn: “*Làm thế nào mà tôi có được bộ ngực tuyệt đẹp và lớn hơn hai số chỉ sau ba tháng*”; “*Để yêu và hiểu làn da*”; “*Mười lý do tôi chọn Dove cho mái tóc*”; “*Khô âm đạo, nỗi khổ không chỉ ở phụ nữ*”; “*Sự thật về sắc đẹp phụ nữ trong mắt đàn ông*”... (**Hạnh phúc gia đình 24/6/2011**)... Thực ra, nếu chỉ dừng lại ở những cảm giác ban đầu thì chưa thể nói lên tất cả, song khi mà chúng ta đang mong muốn báo chí - truyền thông góp phần mang lại cái nhìn tích cực hơn về phụ nữ, hiển nhiên đây là tín hiệu vui.

Chỉ có điều, cảm giác của chúng tôi - nhóm quan sát về giới trong sản phẩm truyền thông vẫn có một chút gì đó mong muốn được cầu toàn. Đành rằng với tư cách là chuyên san của báo **Phụ nữ Việt Nam**, nội dung thông tin của **Hạnh phúc gia đình** có quyền hướng tới đối tượng đích là nữ giới. Tuy nhiên, theo lẽ thông thường, mọi chuyện của giới này bao giờ cũng có mối liên quan tới giới kia. Một số khảo sát mới đây cho thấy số độc giả là nam giới quan tâm tới các tờ báo viết về nữ giới không phải là nhỏ². Vì vậy, sẽ tốt hơn khi nội dung thông tin của chuyên san (vốn đã phong phú, đa dạng) được mở rộng thêm tới những vấn đề chung của cả nam và nữ, đặc biệt là những vấn đề “riêng tư, thầm kín” của thế giới đàn ông.

Tiền đề của tình yêu và hạnh phúc là sự cảm hiểu lẫn nhau, phụ nữ cũng như nam giới, ngoài nhu cầu khám phá bản thân còn khao khát được tìm hiểu nhiều điều về giới khác. Do đó việc cung cấp thông tin riêng, chung về cả hai giới sẽ tạo điều kiện để **Hạnh phúc gia đình** đáp ứng tốt hơn những mong đợi của độc giả và tìm được vị trí xứng đáng trong làng báo hôm nay.

2 Unesco – Báo cáo **Giới và bình đẳng giới trong lĩnh vực truyền thông tại Việt Nam** (2010)

• Cần tăng thêm hình ảnh nam giới trong thông tin minh họa Hạnh phúc gia đình

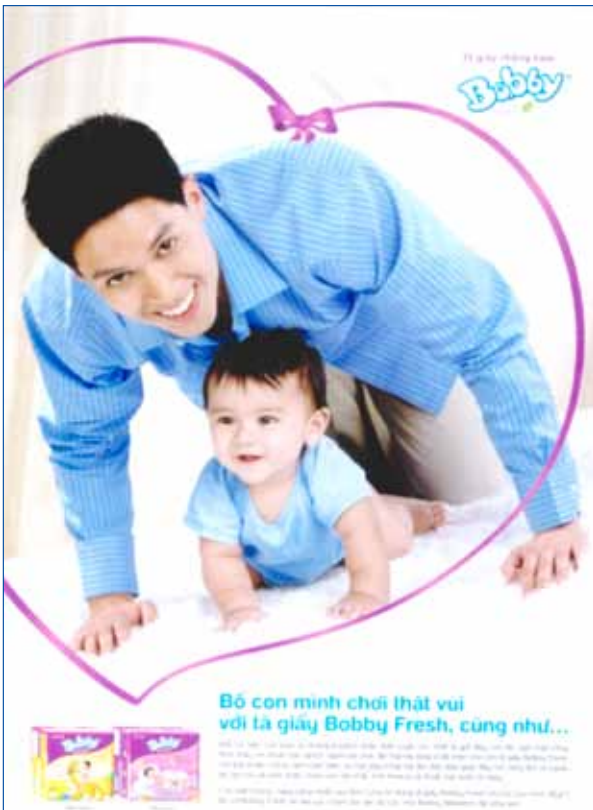
Trước hết, chúng tôi xin chia sẻ cùng các bạn một cảm giác vô cùng ấm áp từ một số bức ảnh được đăng tải trên chuyên san chọn khảo sát:



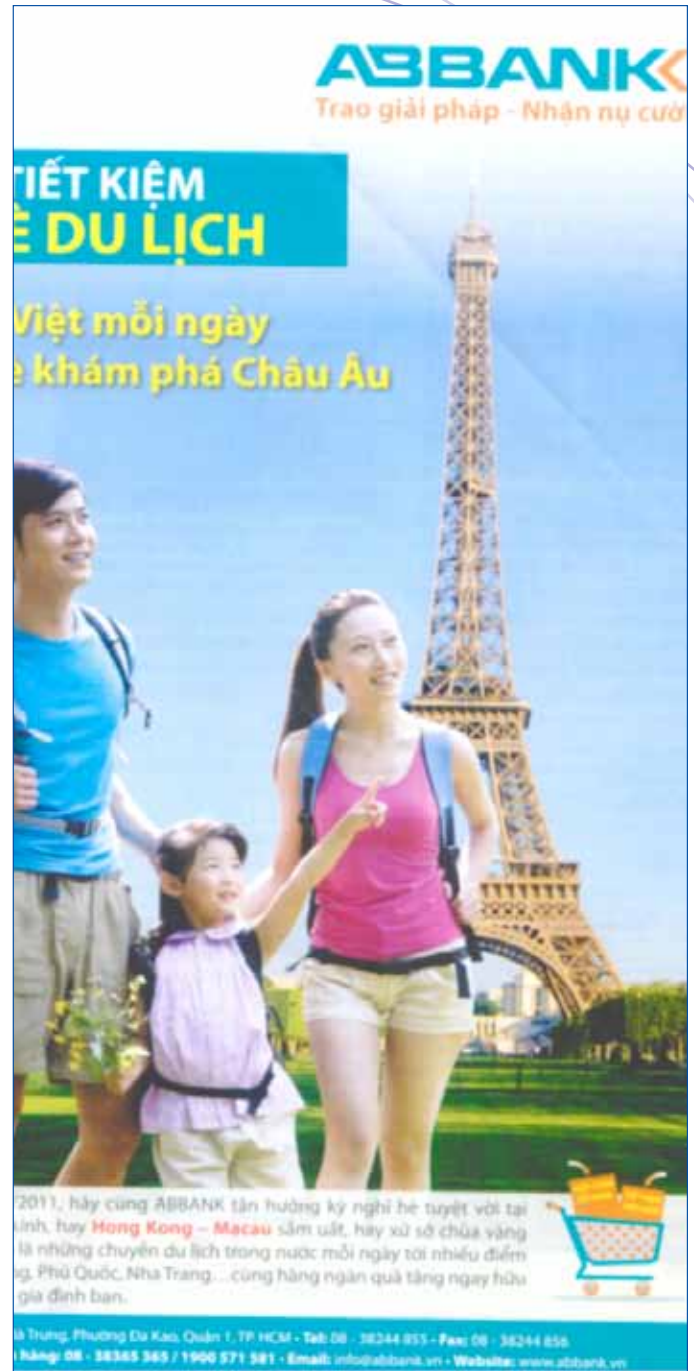
- Bức ảnh diễn viên – người mẫu Bình Minh cùng vợ và con gái trong bài viết “**Bình Minh – Gia đình là điểm tựa vững chắc**” (**Hạnh phúc gia đình 19/8/2011**)



- Bức ảnh quảng cáo máy hút bụi: “**Hít thở không khí trong lành. Tận hưởng cảm giác bình yên**” (**Hạnh phúc gia đình 19/8/2011**)



- Bức ảnh quảng cáo tờ giấy: “Bố con mình thật vui với tờ giấy Bobby Fresh, cũng như...” (**Hạnh phúc gia đình 19/8/2011**)



- Bức ảnh quảng cáo Abbank trao giải pháp trao nụ cười: “Gửi tiết kiệm, vui hè du lịch” (**Hạnh phúc gia đình 24/6/2011**)

Hay những ấn tượng đặc biệt khác qua bức ảnh mang chiều sâu suy tư từ góc nhìn giới như ảnh trang bìa của **Hạnh phúc gia đình 24/6/2011, Hạnh phúc gia đình 19/8/2011...**

Đây là những bức ảnh góp phần tạo điểm nhấn cho thông điệp về bình đẳng giới và có tác dụng chấp cánh cho hạnh phúc gia đình. Hình ảnh những người chồng, người cha rạng rỡ trong công việc nội trợ, chăm sóc con cái, vun đắp tổ ấm ... như những minh chứng khẳng định giá trị giới với những vai trò phi



- Bức ảnh quảng cáo cho viên bổ Pharmaton: “Giảm căng thẳng, bớt mệt mỏi” (**Hạnh phúc gia đình 24/6/2011**)

truyền thống của nam và nữ. Những bức ảnh này, dù chỉ mang tính chất minh họa, song nó có ý nghĩa quan trọng giúp thông tin liên quan tới các vấn đề về giới được đăng tải trên chuyên san thể hiện tính định hướng rõ ràng và đúng đắn. Vì thế, chẳng có lý gì chúng ta lại không khuyến khích những hình ảnh tích cực như vậy.

• **Cần trọng với những hình ảnh ngầm chứa thông điệp mặc định vai trò của phụ nữ**

Bên cạnh những hình ảnh quảng cáo thể hiện nhạy cảm giới trên đây, độc giả của Chuyên san **Hạnh phúc gia đình** vẫn thấy gợn lên đôi chút băn khoăn khi một số trang quảng cáo có vẻ “dành phân sân” hơi nhiều cho phái nữ. Chẳng hạn, quảng cáo về *Dielac Pedia – giải pháp đột phá cho trẻ biếng ăn Việt Nam* với hình ảnh hai bé thường thức các món ăn (do mẹ chế biến) cùng thông điệp kèm theo là: “*dạo này mẹ mình nấu ăn khá ghê*” (**Hạnh phúc gia đình 24/6/2011**). Dĩ nhiên việc mẹ nấu đồ ăn cho các bé là chuyện hết sức bình thường trên thực tế. Thậm chí đây là điều đáng khích lệ nếu trong gia đình, mẹ là người có điều kiện tốt nhất để chăm sóc các con. Tuy nhiên, vì trong suy nghĩ của đa phần công chúng hôm nay vẫn quen cho rằng việc bếp núc, chăm sóc con cái thuộc về phụ nữ, cho nên có thể sẽ tốt hơn nếu thông điệp quảng cáo này đổi đi một chút, ví dụ: “*dạo này ba mẹ mình nấu ăn khá ghê*”...

Tiết là hầu hết các số Chuyên san chúng tôi có trong tay đều vẫn còn khá nhiều hiện tượng tương tự như vậy. Ngoài những hình ảnh quảng cáo ngầm chứa thông điệp phụ nữ gắn với bếp núc và chăm sóc con cái, còn xuất hiện các hình ảnh như thể mặc định những lĩnh vực công việc, hoặc mối quan tâm dành riêng cho phụ nữ. Xin cứ thử đặt mình vào vị trí của một công chúng, bạn sẽ cảm nhận rõ hơn về điều

này: Để quảng cáo cho Vaseline: “*Trắng da và chống nắng gấp 3 lần*” (**Hạnh phúc gia đình 19/8/2011**) là một bức ảnh cận cảnh của làn da phụ nữ; Quảng cáo cho Anlene “*làm giảm nguy cơ loãng xương trong vòng 4 tuần*” (**Chuyên san cùng số**) cũng với ảnh nhân chứng là phụ nữ; Có thể thấy hàng loạt những hình ảnh phụ nữ được dùng cho các quảng cáo (*Sản phẩm giúp giảm cân, Máy nước nóng trực tiếp, Các mốt thời trang, Sữa hỗ trợ trẻ biếng ăn, Thảo dược giúp điều trị mụn trứng cá, Thuốc bôi làm mờ sẹo da, Dầu dưỡng tóc, Sữa tắm hàng ngày trẻ sơ sinh, Mì tôm Tiến vua, Nước mắm Chin – su...*), không chỉ trên một số mà những hình ảnh này lặp đi lặp lại trên nhiều số chuyên san. Tác động cộng hưởng từ những hình ảnh này sẽ khiến công chúng hình thành và củng cố suy nghĩ phụ nữ thích hợp để gắn với những mối quan tâm về đời sống thường nhật hơn. Điều này dễ có nguy cơ góp phần củng cố thêm cho xu hướng “gán nhãn” giới từng tồn tại dai dẳng trong đời sống xã hội, cản trở tiến trình thực hiện bình đẳng giới nói chung và việc đối xử công bằng giới nói riêng.

Chúng tôi hiểu để chọn đăng những hình ảnh cho quảng cáo, ngoài những tiêu chí về tính mỹ thuật, tính thực tiễn, nguyên tắc thông tin của báo chí, tòa soạn còn phải lệ thuộc vào nhiều yếu tố khác, trong đó có quan điểm của đối tác là các nhà sản xuất, các hãng quảng cáo...Tuy nhiên một khi các bên có thể cân nhắc kỹ lưỡng hơn về lợi ích chung thì việc sử dụng những hình ảnh quảng cáo hoàn toàn có thể thay đổi một cách linh hoạt để đáp ứng hài hòa các tiêu chí, tránh được những tác động tiêu cực tới tính nhạy cảm giới trong sản phẩm truyền thông.

Trên tinh thần mong muốn chuyên san **Hạnh phúc gia đình** ngày càng được nâng cao về chất lượng, chúng tôi xin chân thành chia sẻ cùng quý báo, toàn thể các bạn đồng nghiệp và đội ngũ người làm báo.

CHỊU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN: **Ths. Nguyễn Văn Anh - Chủ tịch Hội đồng sáng lập**

BIÊN TẬP NỘI DUNG: **TS. Trịnh Thị Bích Liên**

Cơ quan: Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên (CSAGA)

Địa chỉ: Nhà A9, đường Cốm Vòng, phường Dịch Vọng Hậu, Cầu Giấy, Hà Nội

ĐT: 04.37910014 - Email: csaga@csaga.org.vn - Website: www.csaga.org.vn

www.thuviengbv.dovipnet.org.vn (04.37759333)